

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛЕБІДЬ ОЛЕСЯ ВІКТОРІВНА

УДК 658.153 (043.3)

**УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА
НА ОСНОВІ УЗГОДЖЕНОСТІ ЙОГО СКЛАДОВИХ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Харків – 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Чмутова Ірина Миколаївна,
Харківський національний економічний університет,
доцент кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Корнєєв Володимир Вікторович,
Державна установа "Інститут економіки та прогнозування
НАН України", заступник завідувача відділу досліджень
розвитку та регулювання фінансових ринків

доктор економічних наук, доцент
Васильєва Тетяна Анатоліївна,
Державний вищий навчальний заклад "Українська академія
банківської справи Національного банку України",
професор кафедри менеджменту

Захист відбудеться 26 березня 2009 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради, шифр Д 64.055.01, у Харківському національному економічному
університеті за адресою: 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного
університету за адресою: 61001, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий "19" лютого 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М.

Ястремська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Важливим стратегічним завданням соціально-економічного розвитку України є становлення потужного національного капіталу. Вагому частку в реалізації зазначеного стратегічного пріоритету займає капітал підприємницьких структур. Саме від налагодження розширеного відтворення капіталу мікрорівня та успішного подолання кризових явищ у роботі підприємств залежать процеси формування капіталу на національному рівні. Досягти цього можна тільки за умови ефективного управління капіталом як на макрорівні, так і на рівні окремого підприємства. Одним із важливих внутрішніх чинників підвищення ефективності кругообігу капіталу є узгодженість взаємодії складових, що утворюють його структуру. Оскільки взаємодія складових капіталу підприємства забезпечується сферою управління, то й узгодженість їх функціонування має бути врахована у процесі управління. Проте на сучасному етапі фактор узгодженості функціонування фізичного, фінансового та інтелектуального капіталів підприємства знаходиться в більшості випадків поза увагою вчених, що зумовлює переважання поелементного підходу до управління капіталом і значно знижує його ефективність.

Вагомий науковий внесок у дослідження питань, пов'язаних з управлінням капіталом підприємств, здійснили класики та неокласики світової економічної думки: А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус, Дж. Міль, К. Маркс, Е. Бем-Баверк, А. Маршалл, Дж. Кларк, І. Фішер, Дж. Хікс, а також провідні вітчизняні та зарубіжні вчені сучасності: І. Балабанов, Ю. Воробйов, Д. Ван Хорн і Д. Ваховач, Н. Дучинська, М. Кизим, В. Ковальов, О. Любунь, Ф. Модільяні та М. Міллер, І. Яремко присвятили свої праці дослідженню фінансового капіталу; Е. Брукінг, О. Гапоненко, О. Грішнова, Л. Едвінсон і М. Мелоун, О. Кендюхов – інтелектуального; І. Бланк, А. Грязнова, М. Дороніна, С. Козьменко – фізичного та фінансового капіталів.

Однак аналіз зазначених робіт показав, що питання управління сукупним капіталом підприємства як відкритою складною системою в його цілісності з урахуванням взаємозв'язку, взаємозалежності й узгодженості функціонування фізичної, фінансової та інтелектуальної складових недостатньо розроблені. Необхідність подальшого дослідження окреслених проблем з метою забезпечення ефективного управління капіталом вітчизняних підприємств зумовила вибір теми дисертаційного дослідження та його актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного економічного університету. Основу дисертації становлять теоретико-методичні розробки автора, які є складовими частинами науково-дослідної роботи за темою "Розробка методичного забезпечення управління економічним і соціальним розвитком промислових підприємств та наукових установ" (номер державної реєстрації 0108U001693), за якою автором розроблено підрозділи: "Визначення факторів впливу функціонування капіталу підприємств та організацій на їх

економічний і соціальний розвиток"; "Факторний аналіз впливу функціонування капіталу підприємства на економічний і соціальний розвиток промислових підприємств"; "Методика оцінювання функціонування капіталу підприємства як інструмент визначення пріоритетних напрямків економічного розвитку промислових підприємств".

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є узагальнення та розвиток науково-теоретичних положень, розробка й обґрунтування методичного забезпечення і практичних рекомендацій щодо врахування узгодженості складових капіталу промислових підприємств у процесі управління для підвищення ефективності його функціонування.

Для досягнення мети в дисертації поставлено й вирішено такі завдання:

визначити сутність, структуру та властивості капіталу підприємства;

обґрунтувати необхідність врахування узгодженості складових капіталу підприємства для підвищення ефективності управління ним;

здійснити подальший розвиток базисних положень, системи принципів та послідовності дій управління капіталом підприємства з урахуванням узгодженості його складових;

обґрунтувати склад показників аналізу та оцінки кругообігу капіталу підприємства, виявити фактори функціонування капіталу підприємств та побудувати інтервальні шкали оцінки показників його кругообігу;

розробити методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом підприємств та обґрунтувати вибір виду управління ним;

виявити залежність ефективності функціонування капіталу підприємства від рівня узгодженості його складових та розробити відповідне методичне забезпечення.

Об'єктом дослідження обрано процес управління капіталом підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні положення, методи, методичне забезпечення процесу управління капіталом машинобудівних підприємств з урахуванням взаємозв'язку й узгодженості його фізичної, фінансової та інтелектуальної складових.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становлять теоретичні положення сучасної економічної теорії та теорії управління, розробки зарубіжних і вітчизняних вчених щодо управління капіталом підприємства. Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених у роботі завдань було використано систему загальнонаукових, спеціальних і міждисциплінарних методів дослідження: *структурно-логічний аналіз* – для формування логіки та побудови структури дослідження; *графічний* – для наочного зображення статистичного матеріалу і схематичного подання основних теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи; *теоретичне узагальнення та історико-економічний аналіз* – для визначення сутності капіталу підприємства; *системний підхід, методи аналізу й*

синтезу – для розкриття структури, організації та властивостей системи "капітал підприємства", а також для обґрунтування базисних положень і системи принципів

управління капіталом підприємства; *формалізації* – для побудови алгоритмічної послідовності дій управління капіталом підприємств, для розробки методичного підходу до оцінювання ефективності управління ним; *теоретичне узагальнення та системно-структурний аналіз* – для формування сукупності показників оцінки й аналізу кругообігу капіталу підприємства; *багатовимірний статистичний аналіз* – для виявлення факторів функціонування капіталу; *математичної статистики* – для побудови інтервальних шкал оцінювання кругообігу капіталу підприємства; *експертних оцінок та анкетування* – для визначення координат точок критичної нерівноваги, кризи та рівноваги у просторі станів капіталу підприємства; *регресійний аналіз* – для виявлення впливу узгодженості складових капіталу підприємства на ефективність його функціонування.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти України з питань функціонування суб'єктів господарювання, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, праці зарубіжних та вітчизняних учених, річні звіти машинобудівних підприємств Харківської області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні та науковому обґрунтуванні теоретичних положень і методичного забезпечення управління капіталом промислового підприємства, а саме:

вперше:

доведено вплив узгодженості функціонування фізичної, фінансової та інтелектуальної складових капіталу промислового підприємства на його кругообіг і запропоновано тактики управління капіталом з урахуванням ефективності функціонування, взаємозв'язку та узгодженості його складових. Застосування запропонованого підходу дозволяє обґрунтовано формувати короткотермінову економічну політику управління капіталом підприємства та підвищувати ефективність його кругообігу;

удосконалено:

визначення поняття "капітал підприємства", що, на відміну від існуючих, ураховує одночасне існування фізичної, фінансової та інтелектуальної складових і їх постійний взаємозумовлений рух, що дає можливість у процесі управління врахувати специфічні характеристики кожної з них та підвищити ефективність функціонування капіталу підприємства;

склад показників аналізу та оцінки кругообігу капіталу, що відрізняється від існуючих урахованням фаз залучення, розміщення й використання кожної його складової і дозволяє проаналізувати та оцінити результати функціонування капіталу промислового підприємства як за фазами кругообігу, так і за складовими;

методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом машинобудівного підприємства на основі побудови інтегрального показника шляхом застосування шкального вимірювання асиметрично розподілених даних, що, на відміну від існуючих, ураховує рівень ефективності функціонування капіталу, рівень досягнення запланованих результатів управління та дозволяє виявити порушення у функціонуванні капіталу як за його складовими, так і за фазами кругообігу, а також

обґрунтовано обрати вид управління капіталом;

дістали подальшого розвитку:

визначення структури, організації та властивостей капіталу підприємства з позиції системного підходу до управління ним, що, на відміну від існуючих, розкриває зміст і структуру складових капіталу, доповнює процес кругообігу капіталу інтелектуальною функціональною формою та відповідними стадіями кругообігу;

базисні положення управління капіталом промислового підприємства щодо принципів управління, які, на відміну від існуючих, ураховують принципи етики, синергетики, екології, та щодо послідовності дій управління капіталом підприємства, яка, на відміну від попередніх досліджень, доповнена етапами: оцінювання наближеності капіталу підприємства до критично неврівноваженого стану; проходження біфуркаційної точки; виявлення та ідентифікації можливих атракторів функціонування й розвитку; корегування властивостей капіталу, що відповідають параметрам атрактора, – і враховує, таким чином, рівноважний та нерівноважний стани функціонування капіталу, передбачає адаптаційний і біфуркаційний механізми його розвитку, що уможлиблює побудову ефективної системи управління капіталом підприємства на єдиній структурованій основі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в удосконаленні процесу управління капіталом підприємства та підвищенні ефективності його функціонування за допомогою реалізації методичного забезпечення, яке дозволяє детально проаналізувати і здійснити узагальнену оцінку кругообігу капіталу, своєчасно реагувати на негативні відхилення та приймати управлінські рішення щодо їх подолання, отримати об'єктивну інформацію щодо рівня ефективності процесу управління капіталом підприємства, виявити недоліки у плануванні і проблеми у функціонуванні не тільки сукупного капіталу, а й окремих його структурних частин на стадіях залучення, розміщення й використання, обґрунтовано здійснити вибір виду управління

капіталом підприємства, виміряти рівень узгодженості складових капіталу підприємства, виявити і за допомогою тактик управління подолати дисбаланс у функціонуванні капіталу та підвищити загальний рівень ефективності формування й використання сукупного капіталу промислових підприємств.

Практичні результати дисертаційної роботи використовуються в діяльності ВАТ "Чугуївський завод паливної апаратури" (довідка №200/34 від 12.03.2008 р.), ВАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе" (довідка №60/127 від 18.03.2008 р.), ВАТ "Світло шахтаря" (довідка №118/46 від 27.03.2008 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і пропозиції, винесені на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, виконаних у співавторстві, використані положення, що є результатом особистого дослідження автора.

Внесок автора в роботи, опубліковані у співавторстві, полягає в такому: запропоновано розподілити принципи управління капіталом підприємства на загальні та часткові й доповнити сукупність загальних групами принципів аксіології, етики

та синергетики [1]; уточнено принцип вибору критерію усереднення значень показників для формування їх шкального вимірювання та запропоновано використовувати 10-інтервальну шкалу стенів, що кореспондує з довгостроковим рейтингом Національної рейтингової шкали України [6]; представлено економічну інтерпретацію узагальнених факторів та їх взаємозв'язок зі структурою капіталу підприємства [9].

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження оприлюднені автором на 12 науково-практичних конференціях, зокрема таких: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів "Сучасні економічні проблеми розвитку промислових підприємств", 14 – 15 квітня 2006 р., м. Харків; II Міжнародна науково-практична конференція "Дні науки – 2006", 17 – 28 квітня 2006 р., м. Дніпропетровськ; VIII Всеукраїнська науково-дискусійна конференція "Інвестиційні ресурси відтворювальних процесів в умовах глобалізації економіки", 29 червня – 2 липня 2006 р., м. Феодосія; Всеукраїнська науково-практична конференція "Інтеграційні процеси та розвиток фінансової системи України", 29 – 30 листопада 2006 р., м. Харків; III Міжнародна науково-практична конференція аспірантів та студентів "Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації", 21 – 23 березня 2007 р., м. Сімферополь; Міжнародна науково-практична конференція вчених та спеціалістів "Інтеграційні процеси та соціально-економічний розвиток", 25 – 26 квітня 2007 р., м. Сімферополь; IV Міжнародна науково-теоретична конференція молодих вчених та студентів "Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку виробничої сфери", 7 – 8 червня 2007 р., м. Донецьк; III Міжнародна науково-практична конференція "Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення", 4 – 6 жовтня 2007 р., м. Ялта; Міжнародна науково-практична конференція "Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності в умовах глобалізації економіки", 3 – 6 жовтня 2007 р., м. Ужгород; Міжнародна науково-практична конференція "Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності", 4 – 7 жовтня 2007 р., м. Алушта; Міжнародна науково-практична конференція "Фінансові ринки та інститути", 7 – 8 грудня 2007 р., м. Харків; Міжнародна науково-практична конференція "Європейська наука XXI століття – 2008", 16 – 31 квітня 2008 р., м. Дніпропетровськ.

Публікації. Положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи опубліковано у 18 наукових роботах загальним обсягом 7,15 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 5,95 ум.-друк. арк.: 9 статей у наукових фахових виданнях (6 одноосібних, 3 у співавторстві), 9 тез та матеріалів конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація викладена на 326 сторінках машинописного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 281 найменування – на 27 сторінках, 14 додатків – на 100 сторінках. Матеріали дисертації проілюстровано 42 таблицями, з них 13 таблиць

займають 19 повних сторінок, та 27 рисунками, з них 5 рисунків займають 6 повних сторінок. Обсяг основного тексту дисертації становить 174 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – **"Теоретичні основи управління капіталом підприємства"** – проведено історико-економічний аналіз та узагальнення поглядів вчених на сутність капіталу підприємства; уточнено визначення поняття "капітал підприємства"; розкрито структуру, організацію та системні властивості капіталу підприємства; обґрунтовано можливість і доцільність урахування узгодженості складових капіталу у процесі управління ним; доповнено базисні положення, систему принципів та послідовність дій управління капіталом підприємства.

У роботі на основі теоретичного узагальнення та аналізу еволюції поглядів на сутність капіталу, а також його дефініцій у сучасних умовах виокремлено такі основні підходи до визначення сутності капіталу підприємства: вартісний, при якому капітал розкривають через категорію вартості; ціннісний, при якому капітал визначають через категорію цінності, блага або ресурсу; безпредметний – капіталом вважається все, що здатне приносити дохід. Критичний аналіз кожного з підходів дозволив зробити висновок, що найбільш коректно та повно з економічної точки зору сутність капіталу можна визначити з позиції ціннісного підходу. Під капіталом підприємства пропонується розуміти економічні блага у фінансовій, фізичній та інтелектуальній формах, що знаходяться у постійному взаємозумовленому русі, здатні приносити дохід, введені у відтворювальний процес як фактори виробництва та інвестиційні ресурси, функціонування яких в економічній системі має просторові, часові та вартісні характеристики, пов'язано з факторами ризику і ліквідності та є об'єктом суспільних відносин і управління.

З позиції системного та кібернетичного підходів визначено, що капітал підприємства як об'єкт управління є матеріально-абстрактною, динамічною, відкритою, складною, ймовірнісною і нелінійною системою, найважливішими компонентами якої виступають елементи, структура та організація, для з'ясування яких було проведено теоретичне узагальнення й логіко-структурний аналіз. Результати досліджень дозволили побудувати схему змістовних складових та елементів структури капіталу підприємства (рис. 1). Узгодженість складових капіталу визначено як важливий фактор його функціонування.

Під організацією системи розуміємо внутрішню упорядкованість і узгодженість взаємодії елементів системи, сукупність процесів, що утворюють систему, процес, через який утворюється та зберігається структура системи. Для капіталу таким обмеженням і основним процесом, що утворює систему "капітал підприємства", є

постійних рух його елементів – кругообіг, фазами якого виступають залучення, розміщення та використання, а основними функціональними формами – фінансова, грошова, виробнича і товарна. У роботі пропонується ввести до складу функціональних форм інтелектуальну у зв'язку з посиленням ролі інтелектуального капіталу та збільшенням його питомої ваги у структурі сукупного капіталу.

У роботі доповнено базисні положення управління капіталом підприємства врахуванням здатності капіталу до самоорганізації, що зумовило використання засад синергетики як складової загальнотеоретичного базису та уточнення сукупності принципів і послідовності дій управління капіталом підприємства.

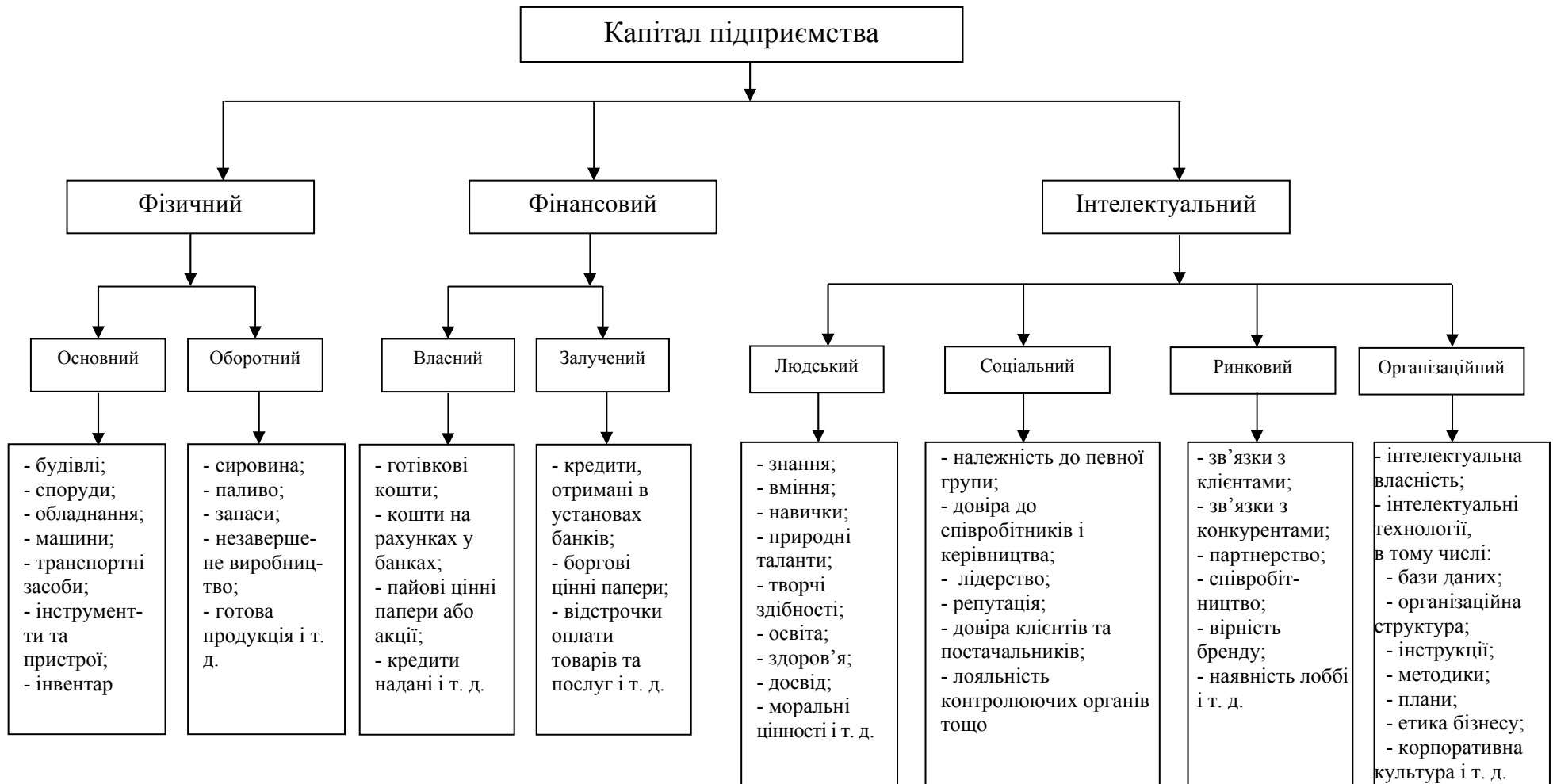

Рис. 1. Схема змістовних складових та елементів структури капіталу підприємства

Для формування системи принципів управління капіталом підприємства як складової базисних положень було проведено теоретичне узагальнення та системно-структурний аналіз, на основі чого сукупність існуючих принципів управління була доповнена і структурована на загальнонаукові, що містять принципи логіки, діалектики, етики, аксіології, теорії систем, кібернетики та синергетики, та часткові – економіки, права, соціології, психології та екології.

У результаті проведеного дослідження з урахуванням концептуальних положень, принципів управління та фактора узгодженості складових капіталу була уточнена послідовність ключових дій щодо управління капіталом підприємства, яка представлена в алгоритмічній формі й містить шість циклів. Перший та другий цикли відповідають умовам рівноважного функціонування капіталу підприємства з поступовим досягненням запланованих стратегічних показників. Третій цикл відповідає рівноважному функціонуванню капіталу підприємства з певними проблемами в досягненні запланованих стратегічних показників. Четвертий цикл відображає дії менеджменту в разі нерівноважного стану системи "капітал підприємства" та проходження нею точки біфуркації, після чого система продовжує існування. П'ятий і шостий цикли відповідають нерівноважному функціонуванню капіталу підприємства без проходження біфуркаційної точки. Завершується управління тільки в разі припинення існування капіталу підприємства.

У другому розділі – **"Формування системи показників та засобів оцінки управління капіталом підприємства"** – визначено вимоги щодо оцінки капіталу підприємства; обґрунтовано склад показників аналізу та оцінки кругообігу капіталу підприємства; виявлено фактори функціонування капіталу підприємства; уточнено підхід до вибору критерію усереднення для шкального вимірювання показників з асиметрією розподілу значень, заснований на правилі "трьох сигм"; для підприємств машинобудівної галузі побудовано інтервальні шкали оцінки показників кругообігу капіталу, які відповідають Національній рейтинговій шкалі України.

Проведений аналіз існуючих систем показників оцінки капіталу підприємства виявив їх фрагментарність і неспроможність здійснити оцінювання та аналіз його кругообігу з урахуванням: усіх фаз кругообігу; фізичної, фінансової, інтелектуальної складових; взаємозв'язку з властивостями та функціями капіталу, що зумовило необхідність структурування за визначеними критеріями сукупності показників.

Узагальнення показників оцінки капіталу підприємства дозволило сформувати впорядковану за фазами кругообігу та складовими капіталу сукупність з 114 абсолютних і відносних показників. Оскільки значна кількість показників утруднює їх практичне використання, в роботі запропоновано використовувати такі додаткові вимоги до обмеження їх складу: однозначність відбору відповідно до фази кругообігу, складової та структури капіталу підприємства; збалансованість за кількістю; теоретична значущість і практична доцільність.

У результаті проведеного дослідження була сформована сукупність із 27-ми показників, що відповідає всім зазначеним вимогам (рис. 2).

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ

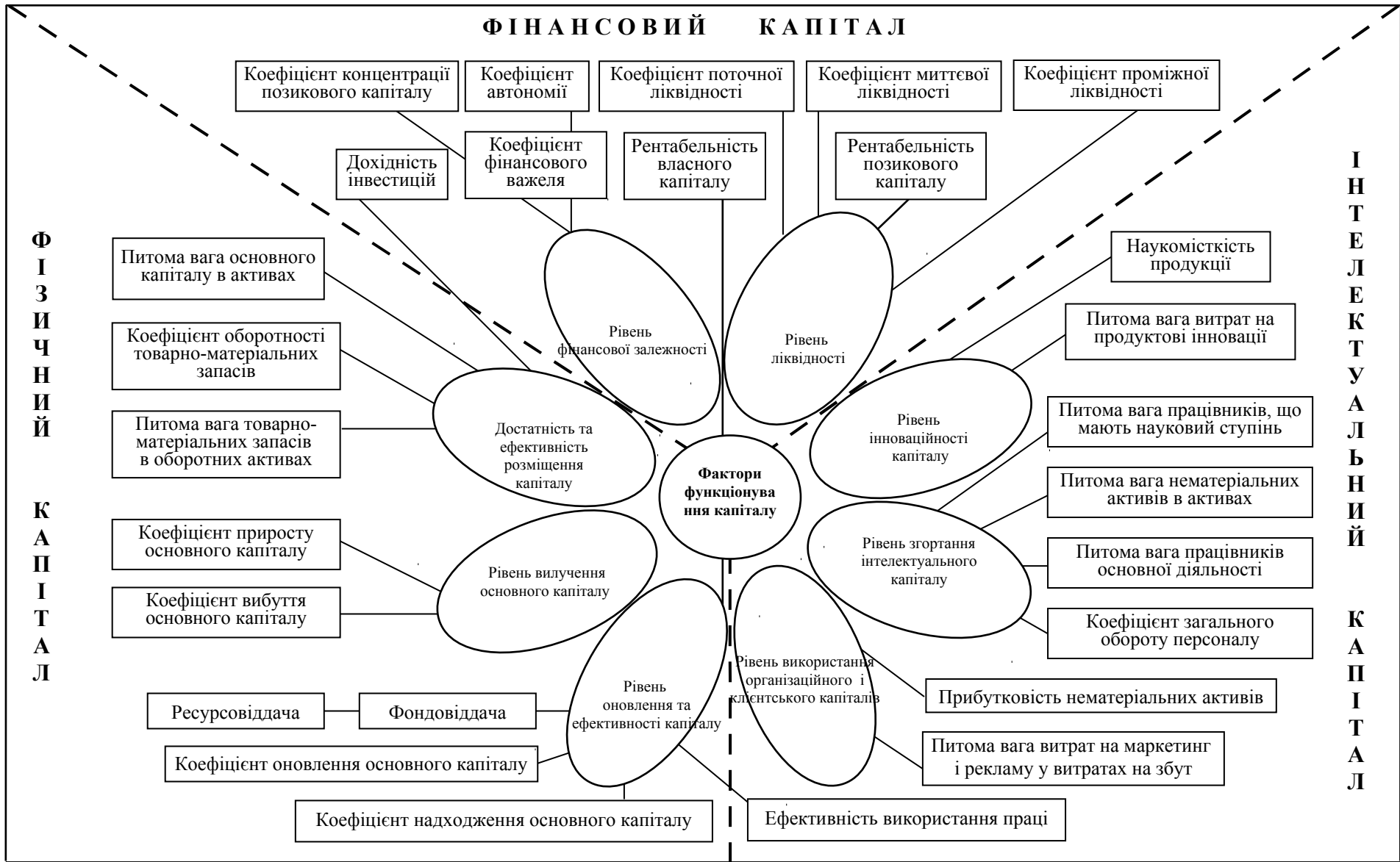

Рис. 2. Схема взаємозв'язків складових, показників оцінки кругообігу і факторів функціонування капіталу підприємства

Для виявлення факторів функціонування капіталу підприємства на основі даних 20-ти машинобудівних підприємств Харківської обл. за 2002 – 2006 роки був проведений багатовимірний статистичний аналіз методом головних компонент з використанням процедури обертання первинної факторної структури. У результаті проведеного аналізу було виявлено вісім узагальнених факторів, що відображають внутрішні закономірності залучення, розміщення та використання капіталу і пояснюють 76,31% загальної дисперсії значень показників оцінки кругообігу капіталу. Аналіз структури виявлених факторів показав, що шість з них відповідають структурі капіталу підприємства: три фактори характеризують функціонування інтелектуального капіталу, два фактори – фінансового і один – кругообіг фізичного капіталу; сьомий та восьмий фактори відображають латентну взаємодію складових капіталу, оскільки їх структура містить ознаки фізичного, фінансового та інтелектуального капіталів одночасно. Отже, виявлені фактори є внутрішніми умовами, причинами, що впливають на функціонування капіталу підприємства і становлять рушійні сили процесу управління (рис. 2).

Аналіз та оцінювання кругообігу капіталу підприємства потребують зіставлення фактичних розрахункових значень показників кругообігу капіталу підприємства з базою порівняння, з метою створення якої було побудовано інтервальні шкали на основі даних 20-ти машинобудівних підприємств Харківської обл. з використанням методу "трьох сигм", коефіцієнтів корегування для асиметрично розподілених даних та врахуванням економічного змісту показників при виборі критерію усереднення. Розроблена шкала містить десять інтервалів значень показників капіталу підприємства. Кількість інтервалів відповідає кількості класів довгострокового рейтингу Національної рейтингової шкали, що дає змогу, окрім кількісної оцінки, за шкалою стенів надати якісну характеристику кругообігу капіталу.

У третьому розділі – **"Методичне забезпечення управління капіталом підприємства з урахуванням узгодженості його складових"** – удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом підприємства; обґрунтовано вибір виду управління капіталом підприємства; визначено рівень узгодженості функціонування складових капіталу; розроблено тактики управління капіталом підприємства з урахуванням узгодженості функціонування фізичної, фінансової та інтелектуальної складових.

Проведені дослідження науково-практичних розробок щодо оцінювання капіталу підприємства та ефективності управління ним дозволили зробити висновок про їх недосконалість з точки зору охоплення оцінюванням сукупного капіталу у фазах кругообігу, а також відсутності зворотного зв'язку результатів управління з розробленими заходами. Ґрунтуючись на цьому, було розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом, який ліквідує виявлені недоліки, базується на інтегральному оцінюванні ефективності функціонування капіталу та ступеня досягнення запланованих результатів управління.

Інтегральна оцінка ефективності функціонування капіталу розраховувалась як середнє арифметичне кількості балів, привласнених відповідно до значення кожного

показника, що характеризує кругообіг капіталу за допомогою розробленої інтервальної шкали показників. Розрахована таким чином інтегральна оцінка змінюється в межах від 0 до 1 та має аналітичний розріз (табл. 1), який дозволяє своєчасно виявити проблемні фази кругообігу капіталу за кожною з його складових.

Таблиця 1

Розгорнута інтегральна оцінка ефективності функціонування капіталу на прикладі ВАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе" за даними 2007 р.

"ХТЗ" ВАТ підприємство	Фази кругообігу Складові капіталу	Інтегральна оцінка ефективності функціонування капіталу (<i>I_{фк}</i>)			
		Фаза залучення	Фаза розміщення	Фаза використання	Кругообіг
"ХТЗ" ВАТ підприємство	Фізична	0,10	0,47	0,7	0,42
	Фінансова	0,10	0,10	0,10	0,10
	Інтелектуальна	0,50	0,80	0,33	0,54
	Сукупний капітал	0,23	0,46	0,38	0,36

Інтегральну оцінку ступеня досягнення запланованих результатів управління (*I_{дп}*) у роботі запропоновано здійснювати у вигляді середнього арифметичного відношень фактичних значень показників до планових. Розрахунок інтегральної оцінки ефективності управління капіталом підприємства (*I_{еу}*) становить добуток інтегральної оцінки ефективності функціонування капіталу та інтегральної оцінки ступеня досягнення запланованих результатів управління (табл. 2). Відповідно до характеристики класів довгострокового рейтингу Національної рейтингової шкали України було встановлено, що групі класів А відповідає високий рівень ефективності управління капіталом (інтегральна оцінка ефективності управління більше за 0,7), класам uaBBB та uaBB відповідає достатній рівень (інтегральна оцінка в межах від 0,5 до 0,7 включно), а всі інші класи характеризуються низьким рівнем ефективності управління капіталом.

Таблиця 2

Результати розрахунку інтегральної оцінки ефективності управління капіталом підприємств за даними 2007 р.

Підприємство	<i>I_{фк}</i>	<i>I_{дп}</i>	<i>I_{еу}</i>	Підприємство	<i>I_{фк}</i>	<i>I_{дп}</i>	<i>I_{еу}</i>
ВАТ "ХТЗ"	0,36	0,86	0,32	ВАТ "Трансзв'язок"	0,45	0,93	0,42
ВАТ "Турбоатом"	0,58	0,88	0,51	ВАТ "РОСС"	0,60	0,98	0,59
ВАТ "ХарП"	0,54	0,95	0,51	ВАТ "Потенціал"	0,26	0,85	0,22
ВАТ "Світло шахтаря"	0,72	0,93	0,67	ВАТ "Завод ім. Фрунзе"	0,65	0,95	0,62
ВАТ "Автрамат"	0,48	0,96	0,46	ВАТ "Гідропривід"	0,31	0,92	0,28
ВАТ "Коннектор"	0,61	0,87	0,53	ВАТ "ХЕЗ"	0,59	0,98	0,57
ВАТ "Укрелектромаш"	0,57	0,95	0,54	ВАТ "Теплоавтомат"	0,33	0,96	0,31
ВАТ "ІТРЗ"	0,33	0,94	0,31	ВАТ "Точприлад"	0,39	0,97	0,38
ВАТ "Електромашина"	0,60	0,96	0,58	ВАТ "Харківхолодмаш"	0,52	0,95	0,49
ВАТ "Харвест"	0,32	0,94	0,30	ВАТ "Електромаш"	0,35	0,94	0,33

Важливим етапом створення ефективної системи управління капіталом підприємства визначено вибір серед можливих видів управління капіталом такого, який відповідатиме одному з можливих його станів (рис. 3).

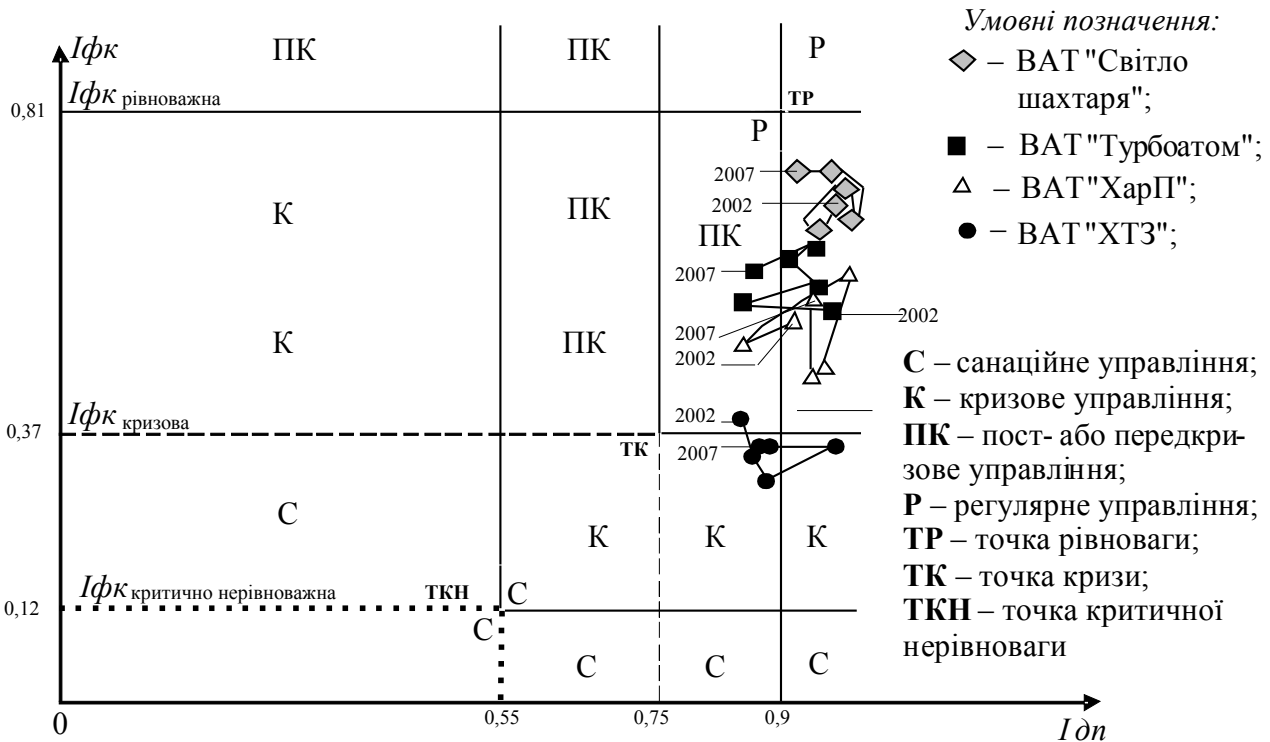

Рис. 3. Динаміка позиціонування капіталу підприємств у двовимірному просторі для вибору виду управління

Згідно з уточненою послідовністю дій управління капіталом таких станів може бути чотири: рівноважний, нерівноважний некризовий, нерівноважний кризовий, критично нерівноважний. Відповідно до них пропонується використовувати регулярне управління, передкризове або посткризове управління, кризове та санаційне управління (рис. 3). Координати точок критичної нерівноваги, кризи та рівноваги в роботі визначено за допомогою експертного оцінювання на основі анкетування. Для отримання результатів було враховано думку 47 експертів – працівників машинобудівних підприємств, серед яких 5 обіймають керівні посади, 14 є працівниками виробничої сфери, 15 – працівниками фінансової сфери, 13 – спеціалістами в області праці, маркетингу, інформаційних технологій. Групування експертів відповідає складовим капіталу, для яких визначались координати і за якими враховувалась думка експерта. Результати розрахунків коефіцієнтів конкордації, значення яких коливаються в межах від 0,84 до 0,94, показали високу погодженість думок експертів, що дозволяє використовувати пропонований методичний підхід у практичній діяльності підприємств машинобудування.

У результаті економетричного моделювання за допомогою регресійного аналізу була підтверджена гіпотеза щодо залежності ефективності функціонування капіталу підприємства від рівня узгодженості його складових, який було визначено

як середнє арифметичне від попарних зіставлень рівнів ефективності функціонування фізичного та фінансового, фінансового та інтелектуального, інтелектуального та фізичного капіталів за принципом відношення меншого рівня до більшого (формула (1)):

$$PY = \frac{1}{3} \left(\frac{Imin}{Imax} + \frac{Imin}{Imid} + \frac{Imid}{Imax} \right), \text{ для } Imin \downarrow Imid \downarrow Imax, \quad (1)$$

де PY – рівень узгодженості складових капіталу; $Imin, Imid, Imax$ – інтегральні оцінки ефективності функціонування складових капіталу, розташовані в порядку зростання значення.

У процесі створення економетричної моделі вимірний рівень узгодженості складових капіталу разом із виявленими у другому розділі роботи факторами функціонування ($\Phi 1, \Phi 2, \dots, \Phi 8, \Phi 9$) було введено до складу незалежних змінних. Статистично значущими виявились сім з дев'яти незалежних змінних, у тому числі й рівень узгодженості складових. Модель має достатньо високі статистичні характеристики (коефіцієнт множинної кореляції становить 0,88; коефіцієнт детермінації – 0,78;

коефіцієнт детермінації, скорегований щодо ступеня свободи, – 0,76; критерій Фішера – 46,32), що уможлиблює її практичне використання (формула (2)):

$$I_{\Phi k} = 0,3755 + 0,0609\Phi 1 + 0,0502\Phi 2 - 0,0353\Phi 4 - 0,0156\Phi 5 - 0,0164\Phi 6 + 0,0230\Phi 7 + 0,1589\Phi 9, \quad (2)$$

де $I_{\Phi k}$ – інтегральна оцінка ефективності функціонування капіталу;
 $\Phi 1$ – рівень оновлення та ефективності капіталу;
 $\Phi 2$ – рівень ліквідності;
 $\Phi 4$ – рівень фінансової залежності;
 $\Phi 5$ – рівень вилучення основного капіталу;
 $\Phi 6$ – рівень згортання інтелектуального капіталу;
 $\Phi 7$ – рівень інноваційності капіталу;
 $\Phi 9$ – рівень узгодженості складових капіталу.

У зв'язку із підтвердженням гіпотези щодо позитивного впливу підвищення узгодженості складових капіталу на ефективність його функціонування було запропоновано враховувати значення рівня узгодженості у процесі тактичного управління капіталом підприємства. На основі аналізу інтегральних показників кругообігу фізичної, фінансової, інтелектуальної складових та сукупного капіталу, значень рівнів узгодженості 20-ти машинобудівних підприємств Харківської області за 2002 – 2007 роки було розроблено тактики управління капіталом (табл. 3).

Таблиця 3

Тактики управління капіталом підприємства з урахуванням узгодженості його складових

Назва тактики	Напрямки зміни показників				
	Рівень узгодженості	Оцінка ефективності функціонування капіталу			
		Складової з високою оцінкою	Складової з середньою оцінкою	Складової з низькою оцінкою	Інтегральна
Зростання за складовою з найвищим рівнем ефективності	збільшення	Const	збільшення	збільшення	збільшення

функціонування					
----------------	--	--	--	--	--

Продовження табл. 3

Назва тактики	Напрямки зміни показників				
	Рівень узгодженості	Оцінка ефективності функціонування капіталу			
		Складової з високою оцінкою	Складової з середньою оцінкою	Складової з низькою оцінкою	Інтегральна
Спрямованості до середнього рівня ефективності функціонування	збільшення	зменшення	Const	збільшення	Const
Наслідування складової з низьким рівнем ефективності функціонування	збільшення	зменшення	зменшення	Const	зменшення
Постійного рівня узгодженості	Const	збільшення	збільшення	збільшення	збільшення
	Const	зменшення	зменшення	зменшення	зменшення
Прориву складової з найвищим рівнем ефективності функціонування	зменшення	збільшення	Const	Const	збільшення
Прориву складової із середнім рівнем ефективності функціонування	збільшення	Const	збільшення	Const	збільшення
Прориву складової з найнижчим рівнем ефективності функціонування	збільшення	Const	Const	збільшення	збільшення
Застою	Const	Const	Const	Const	Const

Розроблені тактики вирізняються вибором складової, до рівня ефективності функціонування якої слід прямувати іншим складовим капіталу, спрямованістю зміни рівня узгодженості та впливом на загальний рівень ефективності функціонування сукупного капіталу підприємства; є дієвим інструментом тактичного управління капіталом підприємства в короткостроковому періоді та виступають основою для формування стратегій розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе науково-практичне завдання щодо подальшого розвитку теоретичних і методичних положень процесу управління капіталом підприємства, а також розроблено практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності управління капіталом промислових підприємств.

Найбільш значущі висновки та рекомендації полягають у такому:

1. Уточнення сутності поняття капіталу підприємства завдяки врахуванню

фізичної, фінансової та інтелектуальної складових і безперервного руху його елементів дозволяє враховувати у процесі управління сукупним капіталом підприємства

особливості кожної складової, їх взаємозалежність і взаємозв'язок та сприяє підвищенню ефективності управління ним. Визначення й доповнення структури, організації та властивостей системи "капітал підприємства", виявлення специфічних властивостей і здатності до самоорганізації зумовлює необхідність застосування синергетичних засад у процесі управління капіталом підприємства, що значно розширює та посилює теоретичний базис управління.

2. Обґрунтування можливості та необхідності врахування у процесі управління капіталом підприємства узгодженості його складових, а також специфічних властивостей шляхом застосування синергетичних засад поряд із системним та кібернетичним підходами надає можливість використання досягнень і розробок теорії самоорганізації та дозволяє підвищити ефективність кругообігу капіталу за рахунок більш погодженої взаємодії його структурних частин.

3. Розвинені базисні положення управління капіталом підприємства дозволяють розширити систему принципів управління капіталом та сприяють удосконаленню етапів і методичного забезпечення управління ним. Удосконалення послідовності ключових дій управління капіталом підприємства дає можливість чітко спрямувати процес управління як у рівноважному, так і нерівноважному стані капіталу з урахуванням еволюційного й революційного шляхів та адаптаційного й біфуркаційного механізмів його розвитку, що сприяє формалізації процесу управління поруч із нелінійним, стохастичним протіканням процесів зовнішнього та внутрішнього середовищ.

4. Обґрунтованість складу показників оцінки кругообігу капіталу підприємства, їх чітка структуризація дозволили якісно сформувати систему коефіцієнтів для проведення аналізу функціонування капіталу підприємства та виявити його фактори, які відображають латентні закономірності кругообігу капіталу і відповідають його внутрішній структурі.

5. Удосконалений методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом підприємства дозволяє виявити проблеми у функціонуванні як сукупного капіталу, так і кожної його складової в розрізі фаз кругообігу, відшукати та проаналізувати відхилення в досягненні запланованих результатів і своєчасно скорегувати планові значення показників та подолати дисбаланс у кругообігу сукупного капіталу підприємства, а також обґрунтовано здійснити вибір виду управління капіталом підприємства з урахуванням характеру функціонування капіталу підприємства та результативності управління ним, що підвищує обґрунтованість прийняття рішень.

6. Доведення наявності зв'язку між рівнем узгодженості складових та рівнем ефективності функціонування капіталу підприємства підтверджує доцільність і дієвість урахування узгодженості складових капіталу у процесі управління ним, а впровадження розроблених тактик управління капіталом сприяє впорядкуванню

управлінських зусиль, підвищенню обґрунтованості економічної політики щодо управління капіталом та зростанню загальної ефективності його функціонування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Чмутова І. М. Принципи управління капіталом підприємства / І. М. Чмутова, О. В. Лебідь // Теорії мікро-макроекономіки. Збірник наукових праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2006. – Вип. 25. – С. 168 – 173.
2. Лебідь О. В. Еволюція поглядів на сутність категорії "капітал"/ О. В. Лебідь // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Серия: Экономические науки. – К.: Видавництво "Техніка", 2006. – Вип. 73. – С. 362 – 373.
3. Лебідь О. В. Капітал підприємства як об'єкт управління / О. В. Лебідь // Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету. Серія: Економічні науки.– Черкаси: ЧДТУ, 2006. – Вип. 16. – С. 71 – 74.
4. Лебідь О. В. Алгоритм управління капіталом підприємства на синергетичних засадах / О. В. Лебідь // Культура народов Причерноморья. Научный журнал. Серия: Экономические науки. – Симферополь: Межвузовский центр "Крым", 2007. – №103. – С. 144 – 149.
5. Лебідь О. В. Обґрунтування показників аналізу та оцінювання капіталу підприємства / О. В. Лебідь // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – №5. – С. 57 – 64.
6. Чмутова І. М. Побудова інтервальних шкал для оцінки кругообігу капіталу підприємства / І. М. Чмутова, О. В. Лебідь // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2007. – Спецвипуск 22. Ч. 3. – С. 224 – 233.
7. Лебідь О. В. Методика оцінки ефективності управління капіталом підприємства / О. В. Лебідь // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – Вип. 233: В 5-ти. Т. I. – С. 260 – 274.
8. Лебідь О. В. Підвищення ефективності функціонування капіталу підприємства за рахунок управління узгодженістю його підсистем / О. В. Лебідь // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Серия: Экономические науки. – К.: Видавництво "Техніка", 2008. – Вип. 80. – С. 160 – 171.
9. Чмутова І. М. Факторний аналіз функціонування капіталу підприємства / І. М. Чмутова, О. В. Лебідь // Економічний аналіз. Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – Вип. 2 (18). – С. 252 – 260.

Тези доповідей:

10. Лебідь О. В. Застосування синергетичного підходу до управління капіталом підприємства / О. В. Лебідь // Управління розвитком. Спецвипуск. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів ["Сучасні економічні проблеми розвитку промислових підприємств"] (Харків, 14 – 15 квітня 2006 р.). – 2006. – №3. – С. 68 – 69.
11. Лебідь О. В. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства / О. В. Лебідь // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. "Дні науки – 2006" (Дніпропетровськ, 17 – 28 квітня 2006 р.). Т. 1. Економічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. – С. 75 – 77.
12. Лебідь О. В. Функціональні форми та стадії кругообігу капіталу / О. В. Лебідь // Інтеграційні процеси та розвиток фінансової системи України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 29 – 30 листопада 2006 р.). – Харків: ХОП Лібуркіна Л. М., 2006. – С. 155 – 158.
13. Лебідь О. В. Системні властивості капіталу підприємства / О. В. Лебідь // Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації: Сб. трудов III Міжнарод. науч.-практ. конф. аспірантов и студентів (Симферополь, 21 – 23 марта 2007 г.) – Симферополь: Центр Стабілізації, 2007. – С. 113 – 114.
14. Лебідь О. В. Взаємозв'язок економічних властивостей капіталу підприємства з його функціями та параметрами / О. В. Лебідь // Матеріали Міжнар. наук.-теор. конф. молодих вчених і студентів ["Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку виробничої сфери"] (Донецьк, 7 – 8 червня 2007 р.). В 3-х т. Т. 2. – Донецьк: ДВНЗ "Донецький національний технічний університет", 2007. – С. 120 – 122.
15. Лебідь О. В. Концептуальні засади управління капіталом підприємства / О. В. Лебідь // Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Ялта, 4 – 6 жовтня 2007 р.). Т. 1. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2007. – С. 74 – 76.
16. Лебідь О. В. Вибір типу управління капіталом підприємства / О. В. Лебідь // Управленческие аспекты повышения национальной конкурентоспособности: Материалы Международ. науч.-практ. конф. (Алушта, 4 – 7 октября 2007 г.). – Симферополь: Издательский центр Крымского института бизнеса, 2007. – С. 92 – 94.
17. Лебідь О. В. Визначення рівня узгодженості підсистем капіталу підприємства як інструмент підвищення ефективності управління / О. В. Лебідь // Фінансові ринки та інститути: Тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 7 – 8 грудня 2007 р.). У 2-х т. Т. 1. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2007. – С. 101 – 103.
18. Лебідь О. В. Тактики управління узгодженістю підсистем капіталу підприємства / О. В. Лебідь // Materialy IV mezinarodni vedecko-prakticka konference "Evropska veda XXI století – 2008" (16 – 31 kvetna 2008 roku). Dil. 5. – Ekonomické vědy. – Praha: Publishing House "Education and Science" s.r.o., 2008. – S. 56 – 60.

АНОТАЦІЯ

Лебідь О. В. Управление капиталом предприятия на основе узгодженості його складових. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет, Харків, 2009.

Дисертацію присвячено розвитку науково-теоретичних положень, удосконаленню та розробці методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління капіталом підприємства на основі узгодженості його складових та підвищення ефективності його функціонування. Для цього вдосконалено визначення поняття капіталу підприємства, уточнено його структуру завдяки врахуванню фізичної, фінансової та інтелектуальної складових, визначено кругообіг як системну організацію капіталу, доповнено перелік системних властивостей. Уточнено базисні положення управління капіталом підприємства, розвинуто принципи та послідовність дій управління капіталом підприємства. Сформовано систему показників оцінювання кругообігу капіталу підприємства, на основі аналізу яких виявлено фактори функціонування капіталу. Побудовано інтервальні шкали вимірювання показників оцінювання капіталу підприємства з кількістю інтервалів відповідно до кількості класів довгострокового рейтингу Національної рейтингової шкали.

Удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності управління капіталом підприємства. Доведено наявність зв'язку між узгодженістю функціонування фізичної, фінансової та інтелектуальної складових капіталу і загальним рівнем ефективності функціонування сукупного капіталу. Розроблено тактики управління капіталом з урахуванням узгодженості фізичної, фінансової та інтелектуальної складових, упровадження яких сприяє підвищенню ефективності функціонування сукупного капіталу.

Ключові слова: капітал підприємства; управління капіталом; фізична, фінансова, інтелектуальна складові капіталу; кругообіг капіталу; показники оцінки кругообігу капіталу; функціонування капіталу підприємства; оцінювання ефективності управління капіталом; узгодженість складових капіталу; тактика управління.

АННОТАЦИЯ

Лебедь О. В. Управление капиталом предприятия на основе согласованности его составляющих. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет, Харьков, 2009.

Диссертация посвящена развитию научно-теоретических положений, совершен-

ствованию и разработке методических подходов и практических рекомендаций по управлению капиталом предприятия с учетом согласованности его составляющих. В связи с чем автором проведен критический анализ существующих подходов к определению сущности капитала предприятия, на основании которого в качестве наиболее конструктивного выбран ценностный подход, при котором капитал предприятия определяют как ценность, благо или ресурс. В результате обобщения определений современных авторов и сущностных характеристик капитала было уточнено определение понятия "капитал предприятия".

Базируясь на системном и кибернетическом подходах, капитал предприятия был отнесен автором к материально-абстрактным, динамическим, открытым, сложным, вероятностным и нелинейным системам. В результате проведения теоретического обобщения и системно-структурного анализа были уточнены структура капитала предприятия, его организация и основные системные свойства, которые содержат, в том числе, способность к самоорганизации, саморегулированию и саморазвитию, что обусловило необходимость применения к управлению капиталом синергетического подхода.

С целью совершенствования управления капиталом предприятия были дополнены базисные положения управления, которые содержат, помимо общетеоретического базиса, принципы управления капиталом предприятия, дополненные автором, и последовательность действий управления капиталом предприятия, представленную с учетом равновесного и неравновесного функционирования системы, адаптационного и бифуркационного механизмов, а также эволюционного и революционного путей её развития.

Для формирования системы показателей оценки кругооборота капитала предприятия была проведена структуризация совокупности показателей по составляющим капитала и фазам кругооборота, которые они нацелены оценивать. С учетом сформулированных требований однозначности, сбалансированности и соответствия структуре капитала, а также максимальной частоты использования ведущими учеными была сформирована система из 27-ми показателей оценки кругооборота капитала предприятия, многомерный статистический анализ которых позволил выявить обобщенные факторы функционирования капитала предприятия. В работе на основании шкалирования по правилу "трех сигм" с учетом асимметрии распределения данных для каждого показателя была построена интервальная шкала, количество интервалов которой соответствует количеству классов долгосрочного рейтинга Национальной рейтинговой шкалы Украины.

Предложен методический подход к оцениванию эффективности управления капиталом предприятия, основанный на интегральном оценивании эффективности функционирования капиталов предприятия в разрезе физического, финансового, интеллектуального капиталов по фазам кругооборота и уровня достижения запланированных результатов управления. Рассчитанный по предложенной методике интегральный показатель позволяет осуществить статическую и динамическую количественную и качественную оценки эффективности управления капиталом предприятия, присвоить рейтинг в соответствии с Национальной рейтинговой шкалой,

осуществить выбор вида управления капиталом предприятия.

С помощью эконометрического моделирования была подтверждена гипотеза относительно наличия связи между уровнем эффективности функционирования совокупного капитала предприятия и уровнем согласованности функционирования его составляющих. В связи с этим с целью повышения эффективности функционирования совокупного капитала были разработаны тактики управления капиталом предприятия с учетом согласованности его физической, финансовой и интеллектуальной составляющих, что позволяет повысить обоснованность управленческих решений и является важным инструментом краткосрочной экономической политики предприятия.

Ключевые слова: капитал предприятия; управление капиталом; физическая, финансовая, интеллектуальная составляющие капитала; кругооборот капитала; показатели оценки кругооборота капитала; функционирование капитала предприятия; оценивание эффективности управления капиталом; согласованность составляющих капитала, тактика управления.

SUMMARY

Lebid O. V. Business capital management on the basis of consistency of its components. – Manuscript.

The thesis for a Candidate's Degree in economics in specialty 08.00.04 – economics and management of companies (by the types of activity). – Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, 2009.

The thesis focused on developing theoretical/conceptual basis, perfection and elaboration of methodical approaches and practical guidelines about business capital management on the basis of consistency of its components and increasing the efficiency of business capital functioning. For this purposes, the determination of business capital was improved, it's structure was specified because of taking into consideration the physical, financial and intellectual components, organization of business capital system was defined as circulation of capital, the list of capital system properties was completed. The baseline regulations of business capital management was completed and the main it's elements were developed. They are: business capital management principles and capital management actions consecution. The science-based system of indices that takes into consideration the circulation process of capital and its physical, financial, intellectual components was suggested and on the basis of it's analysis was obtained the business capital functioning factors. The ten intervals scale that corresponds to National credit rating of Ukraine was used for scaling of indices of enterprise's capital circulation.

Competitor has developed the estimation procedure of the capital management efficiency, has suggested the estimation procedure of capital components consistency and worked out the management capital tactics that takes into consideration the consistency of physical, financial, intellectual capital components for improvement of the business capital functioning efficiency.

Keywords: business capital; management of capital; physical, financial, intellectual capital components; circulation of capital; capital circulation indices; business capital functioning; estimation procedure of the capital management efficiency; consistency of capital components; management tactics.

Лебідь Олеся Вікторівна

**УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА
НА ОСНОВІ УЗГОДЖЕНОСТІ ЙОГО СКЛАДОВИХ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підп. до друку 12.02.2009 р. Формат 60 × 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.
Ум.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,56. Тираж 100 прим. Зам. №79

Видавець і виготівник — видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк №481 від 13.06.2001 р.*